

Kaitseministri määruse
„Teenistus- ja tsiviilrelvade riiklikusse registrisse
kantud tulirelva teenistuskohustuse täitmisel
kasutamise tingimused ja kord“ eelnõu
SELETUSKIRI

I Sissejuhatus

Kaitseministri määrus „Teenistus- ja tsiviilrelvade riiklikusse registrisse kantud tulirelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamise tingimused ja kord“ kehtestatakse Kaitseliidu seaduse (edaspidi *KaLS*) § 52 lõike 3 alusel.

Määrusega kehtestatakse teenistus- ja tsiviilrelvade riiklikusse registrisse kantud tulirelva (edaspidi *tsiviilrelva*) teenistuskohustuse täitmisel kasutamise lubamise tingimused ja kord. See tähendab, et määrusega kehtestatakse tingimused, millele Kaitseliidu liige peab vastama, et ta saaks tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmisel kasutada, kuidas taotleda luba tsiviilrelva kasutamiseks, kellel on õigus selle üle otsustada, samuti kehtestatakse otsuse miinimumnõuded ja loa andmisest keeldumise alused ning määratakse tegevliikme otsusest teavitamise tähtaeg ja viisid.

Teenistuskohustuse täitmisel tsiviilrelva kasutamine on sätestatud KaLSi §-s 52. Teenistuskohustuse täitmisel tsiviilrelva kasutamise korda ei ole seni ühegi määrusega kehtestatud. Kaitseliidu seaduse § 52 lõike 1 kohaselt võib 18-aastane või vanem Kaitseliidu (tegev)liige kasutada teenistuskohustuse täitmise ajal tsiviilrelva, kui tal on relvaluba ning Kaitseliidu ülem, malevapealik või malevkonna pealik on kirjalikult taasesitatavas vormis andnud selleks nõusolekul. Kaitseliidul on õigus väljastada teenistuskohustuse täitmiseks kasutatava tsiviilrelva jaoks laskemoona ja Kaitseliidu ülem kehtestab selle väljastamise korra.¹ Nõusolekut ei või anda tsiviilrelva kasutamiseks koosolekul, meelevaieldusel, piketil, pidustusel ja muul avalikul üritusel.² Kasutamiseks lubatavate tsiviilrelvade hulka ei kuulu jahitulirelvad.³

Märkusena, et teenistus- ja tsiviilrelvade riiklikusse registrisse kantud tulirelv on selle määruse tähenduses relvaseaduse (edaspidi *RelvS*) § 3 lõike 1 punktis 3 nimetatud tsiviilrelv⁴.

Kaitseministri määruse „Teenistus- ja tsiviilrelvade riiklikusse registrisse kantud tulirelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamise tingimused ja kord“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) on ette valmistanud Kaitseministeeriumi õigusosakonna õigusloome jurist Malle Piirsoo (717 0072, malle.piirsoo@kaitseministeerium.ee). Eelnõu koostamise käigus konsulteeriti Kaitseliidu peastaabi tagalakeskuse relvastusjaoskonna jaoskonna ülem-pearelvuri major Marek Kütseniga (717 9042, marek.kytsen@kaiit.ee), Alutaguse ja Tartu malevate relvuritega ning Kaitseliidu peastaabi üldosakonna juhataja Lea Vainultiga (717 9020, lea.vainult@kaiit.ee). Keeletoimetuse on tehtud Eesti Keele Instituudis, vastutav toimetaja Tiina Soon.

II Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viiest paragrahvist.

¹ KaLSi § 52 lõike 4

² KaLSi § 52 lõike 1 viimane lause

³ KaLSi § 52 lõike 6

⁴ Tsiviilrelv on relv, mis on põhiliselt ette nähtud jahipidamiseks, vastava spordialaga tegelemiseks või turvalisuse tagamiseks.

Eelnõu § 1 lõikes 1 sätestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamise tingimused ja kord. See tähendab, et määrusega kehtestatakse tingimused, millele Kaitseliidu liige peab vastama, et ta saaks tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmisel kasutada, nähakse ette tsiviilrelva kasutamise taotlemise kord, määratakse, kellel on õigus tsiviilrelva kasutamise üle otsustada, samuti kehtestatakse otsuse miinimumnõuded ja loa andmisest keeldumise alused ning määratakse tegevliikme otsusest teavitamise tähtaeg ja viisid.

Paragrahvi 1 lõikes 2 sätestatakse, mis juhtudel kõnesolevat määrust ei kohaldata. Esiteks ei kohaldata seda määrust Kaitseliidu valvurile⁵ tööülesande täitmisel tulirelva kasutamise lubamiseks. See tähendab, et valvur ei saa taotleda tsiviilrelva kasutamist oma tööülesannete täitmiseks. Tulirelavad, mida valvur võib tööülesande täitmisel kasutada, on sõjaväerelvad.⁶ Sõjaväerelva kasutamine valvuri teenistuskohustuse täitmisel määratakse kindlaks RelvSi § 3 lõike 2 alusel kehtestatavas määruses.

Teiseks, seda määrust ei kohaldata Kaitseliidu kaasamisel korrakaitssesse korrakaitseaduses (edaspidi *KorS*) sätestatud korras. KaLSi § 4 lõike 2 punkti 6 järgi võib Kaitseliitu kaasata politseitegevusse korrakaitseaduses sätestatud korras. KorSis ei täpsustata, kuidas Kaitseliidu kaasamine toimub, kuid see on tuletatav KorSi §-dest 16 ja 29. Esiteks, kui tegemist on vahetu kõrgendatud ohuga. Teiseks, kui avaliku korra eest vastutavat isikut ei ole või vastutav isik ei saa ohtu õigel ajal tõrjuda või korrarikkumist kõrvaldada või see ei anna tulemust. Kolmandaks, kui politsei ei saa ise õigel ajal või piisava tulemuslikkusega ohtu tõrjuda või korrarikkumist kõrvaldada. Neljandaks, kui kaasamine ei tekita ebasproportsionaalselt suurt ohtu kaasatavale isikule või tema varale ega ole vastuolus kaasatava isiku muude seadusest tulenevate kohustustega. KorSi § 29 lõike 1 järgi on politseil õigus taotleda ametiabi, et ohtu tõrjuda või korrarikkumist kõrvaldada. Kui Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi *PPA*) soovib kaasata Kaitseliitu korrakaitse tagamisse, tuleb tal Kaitseliidule esitada asjakohane taotlus, kus on muu hulgas juba märgitud, mis liiki relvi peaks Kaitseliidu (tegev)liige kaasa võtma. Näiteks võib PPA taotleda, et kaitseliitlasel oleks kaasas sõjaväerelv, mitte tsiviilrelv. Ka ei saa PPA eeldada, et iga kaitseliitlane omab isiklikku tulirelva. Otsustamine, kes Kaitseliidu liikmetest saavad selle teenistuskohustuse, toimub muudel alustel ning ei ole seotud KaLSi § 52 eesmärgiga. Kaitseliidu seaduse § 52 lõike 1 viimane lause sätestab, et nõusolekut ei saa anda tsiviilrelva kasutamiseks koosolekul, meelevaldusel, piketil, pidustusel ja muul avalikul üritusel. Nimetatud üritustel võib kanda KaLSi § 42 lõike 3 punkti 2 kohaselt Kaitseliidu relva, kui selleks on olemas Kaitseliidu ülema või malevapealiku kirjalik luba ning see on seotud teenistuskohustuse täitmisega. Seepärast ei kohaldatagi seda määrust Kaitseliidu kaasamisele korrakaitssesse, sest see on sätestatud muude KaLSi sätete ja õigusaktidega.

Kolmandaks ei kohaldata seda määrust Kaitseliidu kaasamisele hädaolukorra lahendamisse või turvalisuse tagamisse hädaolukorra seaduses (edaspidi *HOS*) sätestatud korras. Hädaolukord on HOSi § 2 lõike 1 kohaselt sündmus või sündmuste ahel, mis ohustab paljude inimeste elu või tervist või põhjustab suure varalise kahju või suure keskkonnakahju või tõsisid ja ulatuslikke häireid elutähtsa teenuse toimepidevuses ning mille lahendamiseks on vajalik mitme asutuse või nende kaasatud isikute kiire kooskõlastatud tegevus. Kaitseväge ja Kaitseliidu kaasamise juhud ja kord on sätestatud HOSi 3. peatükis ja Vabariigi Valitsuse 26. novembri 2009. a määruses nr 177 „Päästetööde ja eriolukorra tööde tegemisel Kaitseväge ja Kaitseliidu kasutamise kord“. Peamised sündmused, kus võib vaja minna relvastatud kaitseliitlaste abi, on sätestatud HOSi § 31 lõike 1 punktides 3–5: terrorikuriteo, riigi- või kohaliku omavalitsuse ametiruumi tungimise, rahvusvaheliselt kaitstud isiku elule ja tervisele suunatud ründe ja

⁵ KaLSi § 70 lõige 1

⁶ KaLSi § 72 lõike 2 teine lause

diplomaatiliselt puutumatust omavale maa-alale, hoonesse või ruumi tungimise tõkestamine või ennetamine; suure rünnakuriskiga objekti kahjustamise ärahoidmine või tõkestamine; riigipiiri ületamise ajutine piiramine või peatamine riigipiiri seaduse §-s 17 nimetatud juhul.

Neljandaks, seda määrust ei kohaldata Kaitseliidu kaasamisele õppekogunemisse. Kaitseväeteenistuse seaduse (edaspidi *KVTS*) § 69 lõike 3 järgi on õppekogunemine Kaitseväe korraldatav sõjaväeline väljaõpe, mille jooksul korraldatakse ja täiendatakse omandatud teadmisi ja oskusi, harjutatakse üksuste koostegevust ning üksuste tegevust sõjalise valmisoleku tõstmisel. *KVTS* § 69 lõike 4 kohaselt võib õppekogunemise läbiviimisse kaasata Kaitseliitu. Kuna õppekogunemise eesmärk on sõjaväeline väljaõpe, ei ole ka mõeldav, et õppekogunemisse kaasatud kaitseliitlane kasutab tsiviilrelva. Sõjaväelise väljaõppe eesmärk on, et väljaõpe peab olema võimalikult sarnane sõjategevusele, mistõttu ka kaasatud Kaitseliidu tegevliige kasutab sõjaväerelvi, nagu reservväelased või tegevväelased.

Eelnõu § 2 käsitleb tsiviilrelva kasutamise lubamise tingimusi. Selleks, et Kaitseliidu liige võiks taotleda tsiviilrelva kasutamist teenistuskohustuse täitmiseks, peab olema täidetud kolm tingimust (**§ 2 lõige 1**). Esiteks peab taotleja olema vähemalt 18-aastane Kaitseliidu tegevliige. Kaitseliidu liige on *KaLSi* § 23 lõike 1 kohaselt tegev-⁷, noor-⁸, toetaja-⁹ ja auliige¹⁰. Kuna *KaLSi* § 52 lõike 1 ja selle määruse § 2 lõike 1 punkti 1 järgi võib põhimõtteliselt teenistuskohustuse täitmiseks lubada tsiviilrelva kasutamist Kaitseliidu liikmele (kaitseliitlasele), kes on vähemalt 18-aastane, võib teenistuskohustuse täitmiseks tsiviilrelva kasutamist taotleda ainult tegev-, toetaja- ja auliige. Kuna üldjuhul toetaja- ja auliige ei osale aktiivselt Kaitseliidu ülesannete täitmisel, eriti aga sõjaväelises väljaõppes, sätestataksegi, et tsiviilrelva kasutamise üks tingimus on, et tsiviilrelva kasutamist teenistuskohustuse täitmiseks saab taotleda üksnes tegevliige.

Teiseks peab taotlejal olema PPA väljastatud relvaluba. *RelvSi* § 28 sätestab, mis relvi füüsiline isik Eestis soetada, omada ja vallata tohib. Relvade otstarve on jahipidamine, kindla spordialaga (näiteks laskespordiga) tegelemine, turvalisuse tagamine, kutsealal tegutsemine ja kolleksioneerimine. Lubatud relvade loetelu on sätestatud *RelvSi* §-s 29 (Eesti kodanikule) ja §-s 30 (välismaalasele).

Kolmandaks peab taotleja vastama *KaLSi* § 52 lõikega 2 sätestatud tingimustele. Esiteks peab Kaitseliidu tegevliige olema läbinud Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolituse. Teiseks ei tohi ta olla alkoholihoobes, narkootilise või psühhotroopse aine mõju all. Kolmanda tingimusena on osutatud juhule, kui Kaitseliidu tegevliige ei ole läbinud Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolitust, siis võib ta Kaitseliidu relva kasutada vaid lasketiirus pärast relva kasutamise nõuetega tutvumist. See tähendab, kui Kaitseliidu tegevliikmel on Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolitus tegemata, ei saa lubada, et ta kasutaks tsiviilrelva oma teenistuskohustuste täitmisel, seda isegi juhul, kui Kaitseliidu tegevliige on vähemalt 18-aastane ja PPA on talle välja andnud relvaloa. Samuti tuleb otsuse langetamisel arvesse võtta, kas Kaitseliidu tegevliikmel võib olla probleeme alkoholi liigtarbimise, narkootiliste või psühhotroopsete ainete kasutamisega. Kui Kaitseliidu tegevliikmel on hiljuti esinenud mõni neist nimetatud probleemidest, ei tohiks Kaitseliidu ülem, malevapealik või malevkonna pealik taotlust rahuldada ehk anda nõusolekut tsiviilrelva kasutamiseks teenistuskohustuse täitmisel.

Teenistuskohustuse täitmisel on lubatud kasutada ainult tehniliselt korras tsiviilrelva (**§ 2 lõige 2**). Vajaduse korral peab tegevliige tsiviilrelva ette näitama, et saaks veenduda selle

⁷ *KaLSi* § 24

⁸ *KaLSi* § 25

⁹ *KaLSi* § 26

¹⁰ *KaLSi* § 27

tehnilises korrasolekus, mille eest vastutab siiski relva omanik. Teenistuskohustuse täitmisel on keelatud kasutada jahitulirelva.¹¹

Paragrahv 3 käsitleb teenistuskohustuse täitmiseks tsiviilrelva kasutamise taotlemist. KaLSi § 52 lõike 1 esimese lause kohaselt on teenistuskohustuse täitmisel tsiviilrelva kasutamiseks nõusoleku andmise õigus ainult Kaitseliidu ülemal, malevapealikul või malevkonna pealikul, teiste struktuuriüksuste juhid seda nõusolekut anda ei saa. Seetõttu sätestatakse ka määrusega (§ 3 lõige 1), et kirjalik taotlus esitatakse Kaitseliidu ülemale, malevapealikule või malevkonna pealikule. Taotlus võib olla kas paberil allkirjastatud dokument, mis tuuakse või saadetakse postiga maleva kontorisse, või digitaalselt allkirjastatud dokument, mis saadetakse e-kirjaga. Peamiselt annavad nõusoleku malevapealikud või malevkonna pealikud, nende puhkuse ajal või muul põhjusel puudumise korral aga Kaitseliidu ülem. Näiteks, kui tegevliige elab Jõgevamaal ja on tegev Jõgeva malevas, esitab ta taotluse Jõgeva maleva juhile (malevapealikule), mitte näiteks Tartu malevapealikule. Kui küberkaitseüksuses osalev tegevliige soovib taotleda tsiviilrelva kasutamise luba teenistuskohustuse täitmise ajaks, esitab ta taotluse oma elukohajärgse piirkonna malevapealikule. Kuna küberkaitseüksuse liikmed asuvad üldjuhul üle Eesti eri maakondades, on Kaitseliidu kinnitusel selline lahendus kõige lihtsam nii tsiviilrelva kasutamise loa taotlejaile kui ka selle menetlejaile.

Tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamise taotluses tuleb märkida taotleja (Kaitseliidu tegevliikme) ees- ja perekonnanimi, tema isikukood, elukoha aadress, telefoninumber ja e-posti aadress. Peale selle tuleb taotlusesse kirjutada Kaitseliidu ülesanne (Kaitseliidu tegevliikme teenistuskohustus) ja kirjeldada, milleks tsiviilrelva kavatsetakse kasutada. Samuti tuleb märkida (tsiviilrelva) relvaloa kehtivusaeg ning kasutatava relva liik, mudel ja kaliiber. Veel tuleb märkida taotluse esitamise kuupäev ja kinnitada taotlus oma allkirjaga. Relvaloa kehtivusaega ja relva andmeid küsitakse seepärast, et Kaitseliidul puudub ülevaade Kaitseliidu tegevliikmete soetatud tsiviilrelvadest.

Kuigi määrusega kehtestatakse andmed, mida taotlusse tuleb märkida, võib Kaitseliidu ülem kehtestada tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamise taotluse vormi, kus võib ette näha lisaandmete esitamist võrreldes § 3 lõikes 1 sätestatuga (§ 3 lõige 2). Ühtse vormi kehtestamise eelis on see, et taotlused on sarnase ülesehitusega ning seetõttu kergemini kontrollitavad ja lihtsustavad menetlust. Peale selle antakse määrusega Kaitseliidu ülemale, malevapealikule või malevkonna pealikule õigus küsida Kaitseliidu tegevliikmelt lisateavet või selgitusi, mis on seotud taotluse menetlemisega (§ 3 lõige 3). Näiteks selleks, et välja selgitada, kas Kaitseliidu tegevliige vastab eelnõukohase määruse § 2 nõuetele. Praegu ei ole ühtset taotluse vormi kehtestatud.

Eelnõu § 4 lõikega 1 sätestatakse, et tsiviilrelva kasutamise üle otsustab Kaitseliidu ülem või malevapealik iga teenistuskohustuse kohta eraldi. See on üldreegel. Seega, kui teenistuskohustuse täitmine võtab aega üle ühe päeva või kestab mitu päeva järjest, näiteks kordub iga kuu, tuleb iga korra jaoks (igaks kuuks) taotleda eraldi luba. Näiteks 5. mai või 1.–3. oktoober – seda loetakse üheks korraks. Erand on tehtud tsiviilrelva kasutamiseks lasketiirus. Kui soovitakse kasutada tsiviilrelva lasketiirus, võib Kaitseliidu ülem või malevapealik anda loa pikemaks ajaks (§ 4 lõige 2), näiteks üheks või kaheks aastaks, kuid see ei saa siiski olla pikem tsiviilrelva relvaloa kehtivusajast.

Malevkonna pealik võib tsiviilrelva kasutamiseks nõusoleku (loa) anda ainult siis, kui teenistuskohustus on seotud sellele malevkonnale antud Kaitseliidu ülesande täitmisega ja see ülesanne on seotud sõjaväelise väljaõppega (§ 4 lõige 3). Malevkonna pealik saab teha iga

¹¹ KaLSi § 52 lõige 6

teenistuskohustuse täitmise kohta eraldi otsuse. See tähendab, et ta ei saa anda nõusolekut pikemaks ajaks, nagu seda võib teha Kaitseliidu ülem või malevapealik. Seega, kui tegevliige tahab taotleda luba tsiviilrelva kasutamiseks lasketiirus pikemaks ajaks, peab ta esitama taotluse malevapealikule või Kaitseliidu ülemale. Malevkonnapealik saab ka lasketiirus tsiviilrelva kasutamiseks anda ühekordse nõusoleku ehk üheks konkreetses päevaks või kui sündmus toimub mitu päeva järjestikku, siis nendeks päevadeks.

Tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamise taotlus vaadatakse läbi kümne päeva jooksul pärast taotluse registreerimist (§ 4 lõige 4). Kuna taotluse menetlemisel tuleb järgida haldusmenetluse põhimõtteid, ei saa loa andmisest keeldumise aluseks olla üksnes puudulik taotlus. Sel juhul peab menetleja järgima uurimispõhimõtet ja vajaduse korral küsima lisaandmeid sellises mahus, et ta saab teha otsuse, olgu see siis nõusoleku andmine (lubamine) või nõusoleku andmisest keeldumine.

Tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamise lubamise või sellest keeldumise otsus tuleb vormistada haldusmenetluse seadusega (edaspidi *HMS*) sätestatud korras. HMSi kohaselt peab haldusakt olema selge, üheselt mõistetav ja antud kirjalikult, kui seadusega ei sätestata teisiti.¹² KaLSi § 52 lõike 1 kohaselt on tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamise lubamine Kaitseliidu liikmele antud Kaitseliidu ülema, malevapealiku või malevkonna pealiku kirjalikult taasesitatavas vormis nõusolek, seega on ka haldusakt ehk loa andmise või selle andmisest keeldumise otsus kirjalik. Otsus peab sisaldama vähemalt järgmist teavet (§ 4 lõige 5). Esiteks, otsuse number ja otsuse tegemise kuupäev. Kui otsus tehakse käskkirjana, peab sellel olema dokumendihaldussüsteemi järgi käskkirjade registreerimise number ja kuupäev. Teiseks, taotleja (Kaitseliidu tegevliikme) ees- ja perekonnanimi. Kolmandaks, kasutada lubatud relva liik, mudel ja kaliiber. Kui relva andmeid ei märgita, ei ole võimalik otsustada, kas see tsiviilrelv on sobiv selle teenistuskohustuse täitmiseks, milleks luba taotletakse, või mitte. Neljandaks, teenistuskohustus, mille täitmiseks tsiviilrelva kasutamist taotletakse. Vajaduse korral tuleb teenistuskohustust kirjeldada. Seda on vaja, et tegevliige kasutaks tsiviilrelva ainult selle ühe määratud teenistuskohustuse täitmiseks, aga mitte ka muude samal päeval täidetavate teenistuskohustuste jaoks. Viiendaks, otsuse õiguslik ja faktiline alus. Teisisõnu, tuleb märkida Kaitseliidu seadusest või selle alamaktist tulenev alus, mille kohaselt võib Kaitseliidu tegevliikmele anda nõusoleku tsiviilrelva kasutamiseks teenistuskohustuse täitmisel. Lisada tuleb ka kirjalik põhjendus (faktiline põhjendus), mis kaalutlustest otsuse tegemisel lähtuti.¹³ Nõusoleku andmist ei pea faktiliselt põhjendada, kui taotlus rahuldatakse ja kolmanda isiku õigusi ega vabadusi sellega ei piirata.¹⁴ Seega, teenistuskohustuse täitmisel tsiviilrelva kasutamise lubamise otsust võib vähem faktiliselt põhjendada võrreldes loa andmisest keeldumisega. Kuuendaks tuleb märkida otsusesse vaidlustamise viide. Viites peab olema märgitud otsuse vaidlustamise võimalused, koht, tähtaeg ja kord.¹⁵ Kui taotleja ei ole rahul tehtud otsusega, on talle juba otsuses selgitatud, kuidas ta saab selle vaidlustada. Vaidlustamise selgitamine on seotud muu hulgas haldusorgani üldise selgitamiskohustusega.¹⁶ Näiteks on viidatud, et tehtud otsuse peale võib esitada Kaitseliidu ülemale vaide HMSis sätestatud korras või esitada kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul alates otsusest teadasaamisest. Kuuendaks, otsuse tegija ees- ja perekonnanimi ning tema ametikoht.

Tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmiseks lubamisest või lubamisest keeldumisest teatatakse tegevliikmele suuliselt või kirjalikult vähemalt kolm päeva enne teenistuskohustuse algust (§ 4

¹² HMSi § 55 lõiked 1 ja 2

¹³ HMSi § 56 lõiked 1–3

¹⁴ HMSi § 56 lõige 4

¹⁵ HMSi § 57 lõige 1

¹⁶ HMSi § 36

lõige 6). Kui taotlejat teavitatakse kirjalikult, saadetakse koos teatega ka otsus. Teate võib saata lihtkirjaga aadressil, mille Kaitseliidu tegevliige märkis taotluses oma elukohaks, või taotluses märgitud e-posti aadressil. Elektrooniliselt saates peab kirjal olema ka digitaalallkiri. Kui kiri saadetakse taotluses märgitud elukoha või e-posti aadressil, loetakse kiri kättetoimetatuks. Et siiski vältida hilisemaid vaidlusi, millal Kaitseliidu tegevliige teate kätte sai, võiks teate lõppu märkida, et tegevliige kinnitaks kirja või e-kirja kättesaamist. Kui Kaitseliidu tegevliiget teavitatakse suuliselt, öeldakse talle ka lühidalt otsuse sisu. Kirjalik otsus tuleb siiski saata tegevliikmele ka posti või e-posti teel.

Kaitseliit menetleb ka praegu tsiviilrelva kasutamise taotlusi. Kuna ühtne kord selleks praegu puudub, toimub see kohati malevati erinevalt. Taotlused esitatakse malevapealikule. Peetakse ka arvestust selle üle, kellele on luba antud, mis teenistuskohustuse jaoks ja kui pikaks ajaks. Seni on antud lube nii üheks konkreetseks ürituseks kui ka pikemaks ajaks. Tsiviilrelva ei ole lubatud kasutada õppekogunemistel, see tähendab, et niisugustel juhtudel on keeldatud nõusolekut andmast.

Struktuuriüksuse relvastuse eest vastutaval isikul (relvuril) on õigus tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamise taotlemise menetluse ajal või enne teenistuskohustuse täitmisele asumist kontrollida relva tehnilist korrasolekut (§ 4 lõige 7). See tähendab, et relvur ei pea kindlasti kontrollima iga tsiviilrelva tehnilist korrasolekut, kuid tal on seda võimalus teha. Näiteks siis, kui tegevliige on varem olnud hooletu Kaitseliidu relva käitlemisega, et kontrollida, kas tema tsiviilrelv on tehniliselt korras või mitte (vaatamata asjaolule, et relva omanik ise vastutab relva tehnilise korrasoleku eest). Ka laskevõistluse või -harjutuse korraldajale antakse õigus enne teenistuskohustuse täitmisele asumist, näiteks enne laskeharjutuse või laskevõistluse algust, kontrollida relva tehnilist korrasolekut. Sellega saab vähendada riski, et tegevliige, kelle relv ei ole tehniliselt korras, ei ohustaks teisi lasketiirus viibijaid ega tekitaks kahju Kaitseliidu varale.

Paragrahvi 5 sätestatakse keeldumise alused. Osa neist on imperatiivsed (§ 5 lõige 1), see tähendab, et kui esineb mõni neist juhtudest, peavad Kaitseliidu ülem, malevapealik või malevkonna pealik igal juhul keelduma nõusoleku andmisest. Teiste puhul (§ 5 lõige 2) on Kaitseliidu ülemal, malevapealikul või malevkonna pealikul kaalutusõigus, kas anda luba (nõusolek) või keelduda loa andmisest.

Selleks, et otsustada, kas võib anda nõusoleku tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamiseks, tuleb esmalt vaadata, kas ei esine mõni sama paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhtudest. Kui esineb, siis lõikes 2 sätestatud tingimusi enam ei vaadata. Kui ei esine ühtegi lõikes 1 nimetatud juhtu, vaadatakse, kas esineb mõni lõikes 2 sätestatud alus. Kuna lõikes 2 nimetatud põhjused annavad õiguse keeldumiseks, peab Kaitseliidu ülem, malevapealik või malevkonna pealik kaaluma, kas keeldumine nende alusel on proportsionaalne teenistuskohustuse tähtsuse ning muude asjaoludega, mis on seotud teenistuskohustuse ja taotlejaga.

Kaitseliidu ülem, malevapealik või malevkonna pealik keeldub tsiviilrelva kasutamise lubamisest neljal juhul (§ 5 lõige 1). Esiteks, kui ei ole täidetud vähemalt üks selle määruse § 2 lõikes 1 nimetatud tingimustest. See tähendab, et Kaitseliidu ülem, malevapealik või malevkonna pealik ei saa anda nõusolekut, kui taotleja ei ole vähemalt 18-aastane Kaitseliidu tegevliige, kui tal puudub kehtiv tsiviilrelva relvaluba või kui taotleja ei vasta KaLSi § 52 lõikega 2 sätestatud tingimustele. Need tingimused on: 1) Kaitseliidu tegevliikmel peab olema läbitud Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolitus; 2) Kaitseliidu tegevliige ei tohi olla alkoholijoobes, narkootilise või psühhotropse aine mõju all; 3) Kaitseliidu tegevliige, kes ei ole läbinud Kaitseliidu relva käitlemise ja kasutamise koolitust, võib Kaitseliidu relva kasutada

vaid lasketiirus pärast relva kasutamise nõuetega tutvumist.

Teiseks keeldub Kaitseliidu ülem, malevapealik või malevkonna pealik loa andmisest tsiviilrelva kasutamiseks, kui tsiviilrelv, mida soovitakse teenistuskohustuse täitmiseks kasutada, ei ole selleks sobiv. Näiteks soovib tegevliige kasutada lasketiirus oma relva, kuid see relv on liiga suure kaliibriga ja ei sobi selles lasketiirus kasutamiseks, sest lõhuks sihtmärke.

Ka keeldub Kaitseliidu ülem, malevapealik või malevkonna pealik loa andmisest, kui soovitakse kasutada tsiviilrelva sellise teenistuskohustuse täitmiseks, mis on nimetatud määruse § 1 lõikes 2. Nimetatud lõikes on sätestatud neli juhtumit, millele seda määrust ei kohaldata: 1) Kaitseliidu valvurile tööülesande täitmisel tulirelva kasutamiseks; 2) Kaitseliidu kaasamisele korrakaitseesse korrakaitseeaduses sätestatud korras; 3) Kaitseliidu kaasamisele hädaolukorra lahendamisse või turvalisuse tagamiseks hädaolukorra seaduses sätestatud korras; 4) Kaitseliidu kaasamisele õppekogunemisse.

Neljandaks ei luba Kaitseliidu ülem, malevapealik või malevkonna pealik tsiviilrelva kasutada, kui tegevliige soovib tsiviilrelva kasutada teenistuskohustuse täitmiseks, mis on seotud koosoleku, meelevalduse, piketi, pidustuse või muu avaliku üritusega.¹⁷ Nimetatud avalikel üritustel on lubatud kanda KaLSi § 42 lõike 3 punkti 2 kohaselt Kaitseliidu relva, kui selleks on olemas Kaitseliidu ülema või malevapealiku kirjalik nõusolek (luba) ning see on seotud teenistuskohustuse täitmisega. Muul juhul on see keelatud.

Peale selle on Kaitseliidu ülemal, malevapealikul või malevkonna pealikul õigus keelduda tsiviilrelva kasutamise lubamisest neljal juhul (§ 5 lõige 2). Esiteks võib Kaitseliidu ülem, malevapealik või malevkonna pealik keelduda, kui tegevliige esitab taotluse nõusoleku saamiseks vähem kui 14 päeva enne ürituse toimumist, näiteks esitatakse taotlus viis päeva enne ürituse algust. Kuna taotlus peab olema menetletud ja otsus tehtud vähemalt kolm päeva enne ürituse algust, ei saa taotlust nii lühikese ajaga menetleda. Teine ja kolmas põhjus on kaudselt seotud tegevliikme usaldusvääruse ja tema aktiivsusega Kaitseliidu ülesannete täitmisel: kui Kaitseliidu tegevliikmel ei ole tasutud iga-aastane liikmemaks või Kaitseliidu tegevliige ei ole viimase kalendriaasta jooksul osalenud Kaitseliidu tegevuses vähemalt 48 tundi. Põhimõtteliselt jaguneb see 48 tundi aasta peale. Aktiivset tegevust Kaitseliidus mõõdetakse tundides ja tegevuste hulka loetakse nii sõjaväeline väljaõpe või selle organiseerimine kui ka muud organisatsiooni toetavad tegevused (näiteks üksuse koosseisus paraadil osalemine), samuti Kaitseliidu korraldatud nõupidamistel või koosolekuil osalemine. Ka õppuste üle peetakse arvestust tundides. Näiteks laskeväljaõpe kestab ligikaudu 2–3 tundi, seega tuleks osaleda vähemalt 16–24 laskeharjutusel, et 48 tunni nõuet täita. See tähendab, et 48 tundi ei saa täita mõne päevaga, vaid see jaguneb pikema aja (enamasti aasta) peale. Neljandaks võib Kaitseliidu ülem, malevapealik või malevkonna pealik keelduda nõusoleku andmisest, kui relva (kasutus)kõlblikkuse kontrollimisel selgub, et relv ei ole tehniliselt korras.

Kui liikmemaks on tasumata, tuleb muu hulgas uurida, miks see on tasumata. Võib juhtuda, et tegevliige on kogemata unustanud liikmemaksu maksmata, kuigi varasematel aastatel on tal liikmemaks korrektselt tasutud.

Paragrahv 6 annab võimaluse Kaitseliidu relvurile või laskeharjutuse või -võistluse korraldajale õiguse keelata tsiviilrelva kasutamine teenistuskohustuse täitmiseks. See tähendab, et kui relva kontrollimisel enne teenistuskohustuse täitmist või teenistuskohustuse täitmise ajal selgub, et tsiviilrelv, mille kasutamiseks teenistuskohustuse täitmiseks on antud nõusolek (luba), ei ole tehniliselt korras, võib relvur või muu isik, kes vastutab selle teenistuskohustuse

¹⁷ KaLSi § 52 lõike 1 viimane lause

täitmise eest, nõuda relva kasutamise lõpetamist. Sama õigus on ka siis, kui tegevliige on tulnud teenistuskohustust täitma teise tsiviilrelvaga, mille kasutamise jaoks ei ole talle luba antud. Juhul kui tegevliikmele on esitatud selle konkreetse (tsiviil)relva kasutamise lõpetamise nõue, tuleb teenistuskohustuse nõuetekohaseks täitmiseks asendada selle teenistuskohustuse korrektseks täitmiseks kasutuskõlbmatu tsiviilrelva Kaitseliidu relvaga, kui see on võimalik. Iga kord ei pruugi olla asendamine võimalik, sest Kaitseliidu relva ei ole kohe käepärast. Kui relva asendamine ei ole võimalik, tuleks teenistuskohustuse täitmine edasi lükata. Kui seda ei saa ülesande iseloomu arvesse võttes teha, täidab tegevliige teenistuskohustust relvata. Kui relva kasutamine on oluline, tuleks määrata selle teenistuskohustuse korrektse täitmise jaoks teine tegevliige. Laskeharjutuse või -võistluse korral tegevliige kõrvaldatakse harjutuselt või võistluselt.

Tegevliikmele teenistuskohustuse panemisel, määratakse muu hulgas ka see, kas selle teenistuskohustuse täitmiseks on vaja kaasa võtta tulirelva. Üldine eeldus on, et kasutatakse Kaitseliidu relva. Kui teenistuskohustuse iseloom võimaldab ja tegevliige on avaldanud selleks soovi, võib kasutada ka tsiviilrelva, kui selleks on antud selle määruse kohane nõusolek (luba). Sellest tulenevalt sätestataksegi, et kui selgub, et tsiviilrelv, mille kasutamiseks luba anti, ei ole tehniliselt korras, tuleb see esimesel võimalusel asendada Kaitseliidu relvaga.

III Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul puudub kokkupuude Euroopa Liidu õigusega.

IV Määruse mõju

Eelnõukohase määruse kehtestamine muudab nii tegevliikme kui ka Kaitseliidus tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamiseks lubamise taotlusi menetlevate isikute jaoks selgemaks nõusoleku taotlemise, nõusoleku andmise või sellest keeldumise korra. Uue määruse sihtrühma moodustavad Kaitseliidu tegevliikmed ja taotlusi menetlevad isikud. Määrus ei puuduta isikuid väljaspool Kaitseliitu.

Kaitseliit annab ka praegu nõusolekuid (lube) tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamiseks. See tähendab, et ka nüüd esitatakse asjakohaseid taotlusi. Malevas menetletakse aastas ligikaudu 250–300 taotlust, seega umbes 5–6 taotlust nädalas. Võrreldes praegusega võib Kaitseliidu hinnangul lubade menetlemisega seotud halduskoormus algul vähesel määral kasvada, ent aja jooksul peaks see siiski vähenema taotluste vähenemise tõttu.

Tegevliikme jaoks, kes soovib kasutada tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmiseks, ei muutu midagi, sest eelnõukohase määruse rakendamine ei suurenda ega vähenda loa taotlemise toiminguid.

Seoses uue määruse kehtestamisega peab Kaitseliit üle vaatama senise lasketiirudes toimivate võistluste korra: tuleb teavitada Kaitseliidu liikmeid, mis võistlustel on lubatud kasutada tsiviilrelvi, näiteks küti- ja laskurklassi normi täitmiseks ei saa tsiviilrelva kasutada.

Määruse kehtestamine korrastab õiguskorda ega too endaga kaasa organisatsioonilisi muudatusi, see tähendab, et ei teki kehtiva korraga võrreldes uusi õigusi ja kohustusi. Kaitseministeeriumi valitsemisalas ei muutu määruse eelnõu jõustamisel ülesannete ja pädevuste jaotus. Määrus aitab Kaitseliidul paremini kontrollida relvade kasutamist Kaitseliidu üritustel ja lasketiirudes, vähendades ka seeläbi põhjendamatu kahju tekkimise võimalust.

V Määruse rakendamisega seotud tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Võrreldes praeguse korraga tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamiseks lubamisel ei too eelnõukohase määruse taotlemis- ja menetlemisätete rakendamine kaasa lisakulusid taotlejale ega menetlejale. Ka riigile ei too määruse rakendamine juurde lisakulutusi. Kõik vajalikud kulutused jäävad riigieelarve ja Kaitseliidu eelarve piiresse. Kuna tsiviilrelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamise loa taotlemisel ei ole vaja tasuda riigilõivu, ei tõuse määruse rakendamisel tulu riigieelarvele.

VI Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

VII Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastamiseks Siseministeriumile ning arvamuse esitamiseks Kaitseliidule ja Kaitseväge juhatajale. Kokkuvõtte saabunud kooskõlastustest ja arvamustest on seletuskirja lisan.

Hannes Hanso
Minister

Meelis Oidsalu
Õigus- ja haldusküsimuste asekanter
kantsleri ülesannetes